

Motion till riksdagen 2025/26:4159

av **Niels Paarup-Petersen m.fl. (C)**

med anledning av prop. 2025/26:263 Stärkt återvändandeverksamhet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen antar 17 kap. 6 § regeringens förslag till lag om ändring i utlänningslagen (2005:716) med den ändringen att uppgiftsskyldigheten ska gälla när det finns starka skäl att anta att en utlänning saknar rätt att vistas i Sverige.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att uppgiftsskyldigheten ligger på myndighetsnivå och inte enskilda tjänstepersoner och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att sidoinformationen begränsas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om proportionalitetsprincipen vid omhändertagande av elektronisk utrustning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

För Centerpartiet är ordning och reda och medmänsklighet i migrationspolitiken en grundprincip. Det innebär att ett nej måste vara ett nej, men också att ett ja måste vara ett ja. De som följer reglerna, arbetar och gör rätt för sig ska kunna veta att det beslut de fått från staten gäller. Vi ser därför med stor oro på hur regeringen och Sverigedemokraterna steg för steg urholkar tryggheten för dem som sköter sig och bidrar. Permanenta uppehållstillstånd ska kunna rivas upp och människor som arbetar och försörjer sig riskerar utvisning på grund av godtyckliga lönegolv. Tonåringar som växt upp i Sverige kastas ut. Centerpartiet menar att politiken måste kombinera medmänsklighet med ordning och reda, där den som sköter sig och bidrar till samhället också ska ges en tydlig och trygg väg framåt, inte behöva trippa på tå i osäkerhet för att när som helst kunna utvisas. Regeringen skapar oreda i migrationspolitiken och missar individernas perspektiv, vilket skadar Sverige i grunden.

En central del i en ordnad migrationspolitik är att ett nej innebär att man ska återvända. För att upprätthålla legitimiteten i asylsystemet är det avgörande att av- och utvisningsbeslut kan verkställas på ett effektivt och rättssäkert sätt. Vi delar därför regeringens målsättning i proposition 2025/26:263 Stärkt återvändandeverksamhet att ge Migrationsverket och Polismyndigheten fler och bättre verktyg för detta ändamål. Vi ser också positivt på att regeringen, till skillnad från tidigare utredningsförslag, har avstått från att införa en generell informationsplikt för anställda inom skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård, vilket var en av våra centrala invändningar. Vi betonar dock att förslaget, så som det är utformat av regeringen, riskerar att öppna upp för en godtycklig bedömning kring vilka personer som i slutänden ska anmälas. Därför föreslår vi att formuleringen "(...) om det finns anledning att anta att han eller hon inte har rätt att vistas i Sverige" ersätts av lydelsen "(...) om det finns starka skäl att anta att han eller hon inte har rätt att vistas i Sverige".

Propositionen är i huvudsak välbalanserad, men innehåller samtidigt delar som väcker allvarliga frågor kring rättssäkerhet, ansvarsfördelning, proportionalitet och skyddet för den personliga integriteten. Dessa synpunkter förs fram mer utförligt medan.

Uppgiftsskyldigheten ska ligga på myndighetsnivå

Även i propositionens mer avgränsade form kvarstår en betydande oklarhet kring ansvarsfrågan. Flera tunga remissinstanser, däribland Kriminalvården, Saco och Offentliganställdas Förhandlingsråd (OFR), har varnat för de negativa konsekvenser som kan uppstå om enskilda tjänstepersoner påläggs ett personligt ansvar för att anmäla papperslösa. Det riskerar att skapa en ohållbar arbetsmiljö, försvåra rekrytering till viktiga samhällsfunktioner och skada det grundläggande förtroendet mellan medborgare och offentliganställda.

Regeringens svar, att detta ska regleras i respektive myndighets arbetsordning och att ingen ändring sker i tjänstemannaansvaret, är otillräckligt för att tillmötesgå denna oro. En arbetsordning kan ändras och ger inte det skydd som krävs. Centerpartiet anser att det krävs ett lagstadgat förtydligande. Ansvar för informationsutbytet måste otvetydigt ligga på myndigheten som juridisk person. För att säkerställa detta och skapa trygghet för de anställda bör det i lagen införas en bestämmelse som anger att en myndighet inte får delegera ansvaret för informationsdelningen till enskilda tjänstepersoner.

Därför bör riksdagen ställa sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att uppgiftsskyldigheten ligger på myndighetsnivå och inte på enskilda tjänstepersoner och tillkännage detta för regeringen.

Mängden sidoinformation måste begränsas

Även om regeringen har begränsat förslaget till ett fåtal myndigheter och undantagit exempelvis hälso- och sjukvård, skola och socialtjänst, kvarstår betydande risker för indirekta effekter genom den samverkan som sker mellan myndigheter. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) lyfter den alarmerande risken att exempelvis förlossningsvården indirekt kan påverkas. Om papperslösa gravida kvinnor av rädsla för att bli angivna undviker att söka nödvändig vård för sig själva och sina ofödda barn, får det

fruktansvärda konsekvenser. Detta är en oacceptabel risk som regeringen måste eliminera.

Vidare är definitionen av vilken information som ska lämnas, så kallad sidoinformation, alltför vid och otydlig. Både TCO och Saco har påpekat att det är oklart vilken information som omfattas. Formuleringen att information ska lämnas om ”de omständigheter som ligger till grund för myndighetens antagande” öppnar för godtyckliga och alltför vida tolkningar. Detta riskerar att leda till att en stor mängd integritetskänslig information delas utan att det är proportionerligt eller nödvändigt.

Särskilt allvarligt är detta när barn är inblandade. Flera remissinstanser har, liksom Centerpartiet, ifrågasatt om regeringens förslag är förenligt med barnkonventionen, som är svensk lag. Risken finns att en ökad efterforskning av personuppgifter leder till en mer omfattande spridning av information om barn än vad som är avsett. Barnets bästa måste alltid beaktas och väga tungt.

Regeringen måste därför återkomma med ett förslag som kraftigt begränsar och tydliggör vilken sidoinformation som får delas. Tolkningsutrymmet måste minimeras för att värna den personliga integriteten och förhindra att känslig information sprids i onödan. Särskilda hänsyn måste tas för att skydda barns integritet och säkerställa att barnets bästa alltid kommer i första hand.

Därför bör riksdagen ställa sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att sidoinformationen begränsas och tillkännage detta för regeringen.

Proportionalitet vid omhändertagande av elektronisk utrustning

I propositionen föreslås att elektronisk kommunikationsutrustning, som mobiltelefoner, ska kunna omhändertas i upp till tre månader för att klarlägga en persons identitet. Detta är en avsevärd förlängning från den tid som normalt gäller vid liknande ingripanden, där tidsfristen ofta är 24 eller 48 timmar. En mobiltelefon är i dag ett centralt verktyg för en individs liv, för allt från bankärenden och biljettköp till kontakt med familj och omvärld. Att bli av med sin telefon i upp till tre månader är ett synnerligen ingripande åtgärd.

Lagrådet har i sitt yttrande över förslaget (prop. 2025/26:263 bilaga 10) påpekat att denna långa tidsfrist inte verkar vara motiverad av utredningens komplexitet, utan snarare av långa handläggningstider hos polisens tekniker. Att administrativa brister hos en myndighet ska motivera ett sådant djupt ingrepp i en enskilds liv och frihet är inte proportionerligt. Proportionalitetsprincipen, som är grundlagsfäst, kräver att en ingripande åtgärd endast får användas om den står i rimlig proportion till syftet. I lagtexten måste det därför tydliggöras att en mindre ingripande åtgärd alltid ska användas om den är tillräcklig. En omhändertagandetid på upp till tre månader kan inte anses stå i rimlig proportion till ändamålet.

Därför bör regeringen återkomma med ett förslag som bättre balanserar myndigheternas behov med den enskildes rättigheter och som säkerställer att proportionalitetsprincipen får fullt genomslag. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Oklart behov av ny lagstiftning

Vi vill avslutningsvis också betona att det råder vis oklarhet kring behovet av vidare lagstiftning i fråga om informationsplikt. För bara ett år sedan, den 1 april 2025, trädde ny lagstiftning i kraft genom propositionen Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen

(prop. 2024/25:65). Den lagen ger myndigheter en omfattande skyldighet att dela information med varandra för att bl.a. bekämpa brott, vilket inkluderar att motverka att personer vistas illegalt i landet. Även om vi ställer oss bakom propositionen hade vi önskat att regeringen utvärderar befintlig lagstiftning och identifierar behovet av kompletteringar innan man föreslår ny sådan. Det är avgörande för att lagstiftningen ska vara träffsäker.

Niels Paarup-Petersen (C)

Madeleine Atlas (C)

Anders W Jonsson (C)